

عنوان مقاله:

تحلیل گفتمان انتقادی: رویکرد نورمن فرکلاف

محل انتشار:

اولین کنگره علمی پژوهشی سراسری توسعه و ترویج علوم تربیتی و روانشناسی، جامعه شناسی و علوم فرهنگی اجتماعی ایران (سال: 1394)

تعداد صفحات اصل مقاله: 8

نویسندگان:

امجد ایرانخواه - کارشناسی ارشد جامعه شناسی، آموزش و پرورش استان کردستان

امید قادرزاده - دانشیار دانشگاه کردستان، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، گروه جامعه شناسی

کمال خالق پناه - استادیار دانشگاه کردستان، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، گروه جامعه شناسی

خلاصه مقاله:

گفتمان، شیوه‌ای خاص برای سخن گفتن درباره‌ی جهان و فهم آن است. در تحلیل گفتمان، برخلاف تحلیلهای سنتی زبانشناسان، دیگر صرفاً با عناصر نحوی و لغوی تشکیل دهنده‌ی جمله به عنوان مبنای تشریح معنا، سروکار نداریم، بلکه فراتر از آن به عوامل بیرون از متن (بافت موقعیتی، فرهنگی، اجتماعی) سروکار داریم. اصطلاح تحلیل گفتمان نخستینبار در سال 1952 در مقاله‌ای از زبانشناس معروف انگلیسی زلیک هریس به کار رفته است. زلیک هریس در این مقاله تحلیل گفتمان را صرفاً نگاهی صورت‌گرایانه (و ساختارگرایانه) به جمله و متن برشمرد. تحلیل گفتمان در زبانشناسی متوقف نماند و در مدت نسبتاً کوتاهی این گرایش از زبانشناسی اجتماعی و زبانشناسی انتقادی، به همت متفکرانی چون میشل فوکو، ژاک دریدا و دیگر متفکران برجسته مغرب زمین وارد مطالعات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی شد و شکل انتقادی به خود گرفت. فرکلاف یکی از شاخصترین چهره‌ها در نظریه‌های تحلیل گفتمان انتقادی است و تحلیل گفتمان انتقادی بیشتر با او شناخته میشود. وی تحلیل گفتمان انتقادی را اولین بار به عنوان یک روش کیفی مطرح نمود. از دید فرکلاف گفتمان باعث میشود تا سه پدیده هویت اجتماع، روابط اجتماعی و نظامهای دانش معنای بخصوصی بر ساخت گردند و به عبارتی سه کارکرد هویتی، رابطهای، و فکری را به انجام میرساند. در نظریه تحلیل گفتمان انتقادی فرکلاف با توجه به وجود سه مقوله متن، پرکتیس گفتمانی و پرکتیس اجتماعی، به هنگام تحلیل رخداد ارتباطی باید سه سطح متن، پرکتیس گفتمانی، و پرکتیس اجتماعی مورد توجه قرار گیرند. در سطح متن به ساختار زبانی توجه میشود. در سطح پرکتیس گفتمانی، گفتمانها و ژانرهایی که در تولید و مصرف متن مفصل بندی گشته اند لحاظ میشود. سطح پرکتیس اجتماعی نیز به مجموعه ملاحظات و مشاهداتی مرتبط میگردد که نشان میدهد پرکتیس گفتمانی در بازتولید یا زوال نظم گفتمانی دربرگیرنده ی متن چه نقشی را ایفا میکند و این نقش برای پرکتیس اجتماعی چه پیامدهایی دارد.

کلمات کلیدی:

تحلیل گفتمان، تحلیل گفتمان انتقادی، نورمن فرکلاف

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/408254>

